

De kan lære os ømhed

Skuespilleren Henning Jensen spillede, hvad han kalder sit livs rolle som alkoholikeren Steen i Personkreds 3.

En angstneurose for nogle år siden belærte ham om sindets skrøbelighed.

AF SØREN P. SØRENSEN

»Der vil altid være mennesker, som bliver udsat for ulykker og katastrofer i deres liv, da det er sind, det handler om. Og alle sind er ikke lige stærke. Jeg ved ovenikøbet, hvor svagt sindet er, når det kommer til stykket.«

Skuespilleren Henning Jensen oplevede, hvad han selv kalder sit livs rolle, da han i efteråret 1998 spillede alkoholikeren Steen i Lars Noréns skuespil »Personkreds 3« på Edison, Betty Nansen Teatret, i København.

Stykket, der varede over fem timer, har fået mange rosende ord med på vejen i anmeldelser. Der er blevet skrevet

om nybrud inden for scenekunst og forleden blev »Personkreds 3« af et caféblad kåret som årets bedste teaterforestilling.

Henning Jensens præstation sammenlignes med Max von Sydows Lassefar i filmen Pelle Erobreren. På fornem måde fortolker han livet som udstødt og fører os hele vejen rundt om personen, en 50 årig fraskilt og dybt alkoholiseret arbejdsløs socialrådgiver.

Han sidder for det meste på en bænk, hvor han drikker bajere og ryger smøger, mens han fører en højtråbende og usammenhængende dialog med sig selv. Andre af gadens folk dukker op, bl.a. en psykisk syg kvinde, en skizo-

fren yngre mand og en narkoman. Han omfatter dem med sin tilstedeværelse, er ikke uinteresseret, har lidt ondt af den unge narkoman, men alligevel helt på sine egne præmisser.

Rollen kaldte

»Da jeg blev spurgt, om jeg ville spille rollen, tog jeg over til Lund, hvor den svenske udgave af Personkreds 3 var på tourné. Der oplevede jeg, hvad jeg aldrig før har oplevet i mit liv, at den rolle kaldte på mig. Da jeg kom hjem, svarede jeg ja, men på den betingelse, at jeg ville spille alkoholikeren. Det var ikke noget med, at jeg føl-

Henning Jensen i rollen som en fraskilt og dybt alkoholiseret arbejdsløs socialrådgiver. Hans fornemme præstation sammenlignes med Max von Sydows Lassefar i filmen Pelle Erobreren. (Foto: Betty Nansen Teatret/fotograf Mike Kollöffel).

te, at det var den bedste rolle, men blot at den skulle jeg lave.«

I dette interview fortæller Henning Jensen om arbejdet med den rolle, som gav ham én af de største oplevelser i sin mangeårige skuespiller-karriere. For første gang oplevede han, at han havde svært ved at lægge rollen fra sig, da stykket var forbi.

»Jeg kan ikke sige det med sikkerhed, men jeg tror, at når man siger, at det er ens livs rolle, så hænger det sammen med ens liv.«

Han gør det ud fra en fin indfølelses-evne for de mennesker, for hvem livet er gået skævt. Af egen erfaring ved han, at det at leve livet er en hårfin balance, hvor tilfældigheder afgør, om man havner på den gale side.

En tilstand

Prøverne på Personkreds 3 startede i begyndelsen af august. Frem til premieren i oktober og de følgende seks uger beskriver Henning Jensen som en tilstand, hvor han ikke kunne beskæftige sig med andet. Han sagde nej til et par store radiatorer, som han var blevet tilbudt i samme periode.

»Jeg plejer at bruge hovedet meget.

Henning Jensen

født 1943. Gårdmandssøn fra Stevns.

Uddannet på Statens Teaterskole, ved Det Danske Teater 1970-73, ved Det Kgl. Teater 1973-78 og igen fra 1987.

Har spillet en række hovedroller, bl.a. på Rialto Teatret, Garcin i Sartres »Lukkede døre« (1982) og titelrollen i John Grays »Billy går i krig« (1983).

Medvirket i TV-teatret, bl.a. i miniserien »Mørklægning« (1992) og i film, bl.a. »Den korte sommer« (1976).

Medarbejderrepræsentant i bestyrelsen for Det kongelige Teater.

Gift med skuespilleren Solbjørg Højfeldt.

Men det gjorde jeg ikke her. Jeg ved ikke hvad der skete. Jeg havde lavet et mantra, der hed, at hvis jeg kunne nå frem til, at folk sagde: Vi vidste ikke, at Henning Jensen også var sådan, så ville det være det bedste. Jeg satte mig på bænken den første prøvedag uden en tanke, og så, om han var derinde, og det var han.

Jeg vil ikke sige, at jeg gik rundt og var ham. Men hele mit døgn var indstillet på ham, meget mere end med andre roller, som jeg har haft. Det var en anderledes tid, men også utrolig spændende og smuk. Men hvis det hele var blevet en fiasko, så ved jeg ikke hvor sjovt det ville have været.«

Politisk teater

Personkreds 3 var et eksperiment. I de første uger var interessen ikke overvældende. Men så begyndte publikum at strømme til og alt var udsolgt. Som skuespiller oplevede Henning Jensen, at der efter et par timers spilletid skete noget i rummet, hvor folk holdt op med at være publikum. Det blev en del af forestillingen.

»Det var afsindigt væsentligt teater. Der var jo ikke nogen af os 13 skuespillere, der ikke brændte for det. Og så er det jo alligevel spørgsmålet, hvor meget samfundsangreb der er i det. Men det er der selvfølgelig; men der er også megen ømhed for de mennesker. En meget stor respekt for deres måde at leve på. For hvad skal man gøre, hvad skal man stille op med dem, når de først er endt der? Sagen er, at de aldrig må ende der. Da vi kom ind i stykket, og begyndte at spille sammen, da viste det sig, at den gruppe i samfundet har nøjagtig de samme relationer til hinanden som f.eks. i en familie i Charlottenlund. De har de samme længsler, drømme og følelser som alle andre grupper i samfundet. De har måske stærkere længsler og mere sårede følelser.«

Henning Jensen tøver, når han bliver spurgt, om det er samfundets skyld, at der findes en Personkreds 3. Han re-

»Jeg kan ikke sige det med sikkerhed, men jeg tror, at når man siger, at det er ens livs rolle, så hænger det sammen med ens liv.«

fererer til en udsendelse, hvor det blev

oplyst, at 2/3 af de sociale budgetter ikke når frem til klienterne, fordi penge- ne havner i det store mellemled, der hedder behandlerne.

»Det er samfundets skyld, at så uendelig få penge når frem til dem, som man vil hjælpe. Men de mennesker, der hører til personkreds 3, er ikke blot politisk ramte skæbner. De er også menneskeligt ramte. Uanset hvor mange sikkerhedsnet, vi stiller op, er jeg hamrende sikker på, at de vil findes alligevel. Men det er jo ikke ensbetydende med, at vi blot skal være ligeglade med dem. Kirkerne har haft en frygtelig palaver om, hvorvidt de skal åbne kirker om natten for de hjemløse. Det er en blændende idé. Jeg kan ikke forstå, at der skal være diskussion om det, når præster og kordegn godt vil stå for det. For mig er det en indlysende kirkelig pligt, en barmhjertighedsgerning, ikke mindst i disse vintermåneder, hvor der virkelig er fare på færde for dem, der ikke har nogen steder at være.«

En papirtynd væg

»Jeg tror, at der altid vil være mennesker, som bliver udsat for ulykker og katastrofer i deres liv, da det er sind, det handler om. Og alle sind er ikke lige stærke. Væggen mellem et normalt liv, hvor du klarer dig selv, og så et, hvor du virkelig ikke aner, hvordan du skal komme igennem dagen, den er papirtynd.«

For en snes år siden oplevede Henning Jensen at falde igennem denne papirtynde væg. Han stod midt i en succesrig karriere som skuespiller, da det hele ramlede:

»Jeg var på det tidspunkt ved at indstudere en hovedrolle på Betty Nansen Teatret, som dengang hed Ungdommens Teater. Samtidig gik jeg til TV-prøver på »Komedie i grænseland«, hvor jeg spillede Herman Bang, også en kæmperolle. På vej fra prøvelokalerne i Griffenfeldsgade, stoppede jeg for rødt lys ved H. C. Ørstedesvej. Jeg satte foden på kantstenen, og i det øjeblik oplevede jeg at gå gennem glasvæggen. Jeg havde en klar oplevelse af at ryge ind i en anden dimension, en verden, som jeg altid havde vidst var der, men som jeg aldrig havde været i nærheden af. Før jeg nåede over til Betty Nansen Teatret, var jeg så bange, at det var helt forfærdeligt. Jeg tænkte: pjat, du er bare træt, men i ugerne der-

efter voksede en angst, så jeg ikke kunne være nogen steder.«

Han gennemførte forestillingerne. Så kom sommeren, hvor han isolerede sig i sin lejlighed for nedrullede gardiner. Samme efterår lod han sig indlægge på Rigshospitalet til behandling for en angstneurose.

»Jeg var på psykofarmaka i et år herefter. Da den næste sommer kom, besluttede jeg mig for at trappe mig selv ud. Den oplevelse, da jeg smed de sidste 25 mg, var uhyggelig. Jeg var i et sommerhus, og alt var bare sort. Jeg lå og kiggede ud over vandet i flere timer. Gud være lovet var der en kollega, som jeg gik over til, og dervore sov jeg i et døgn. Så kunne jeg igen, men det var en afsindig ensom gang. Jeg fortsatte i tre år med at gå til psykolog, også når jeg var på tourné. For mig var det en chokerende oplevelse at erfare, hvor sårbart ens nervesystem og sind er, når det kommer til stykket.«

Men du var heldig, at du havde nogen, der kunne tage hånd om dig?

Ved du hvad! Hvis jeg ikke havde været mig, men f.eks. en ukendt cy-

kelsmed, så tror jeg ikke, at jeg havde fået den behandling, som jeg fik, og jeg tror ikke, at der havde været så mange hænder, der var parate til at gribe ind. Det havde jeg i kraft af mit navn. Tror jeg. Bilder jeg mig ind. Det var også, fordi jeg ville være rask. Men jeg havde en klar fornemmelse af, at der var flere hænder, som var i arbejde for mig, fordi jeg ikke var Mr. Nobody. Det tror jeg. Jeg kunne jo let være havnet i den tilstand, hvor jeg blot havde fået endnu mere psykofarmaka og ikke kunne komme ud af det igen. Jeg havde fået den idé, at jeg bare ville lade mig synke til bunds. Jeg gav slip på alt og lå bare der og faldt mere sammen. Men til sidst opdagede jeg, at der ikke var nogen bund, og der er ikke andre end dig selv, der kan redde dig. Til syvende og sidst bliver det et spørgsmål om fysik, om man har kræfter til at kravle op.«

Selvoplevelsen

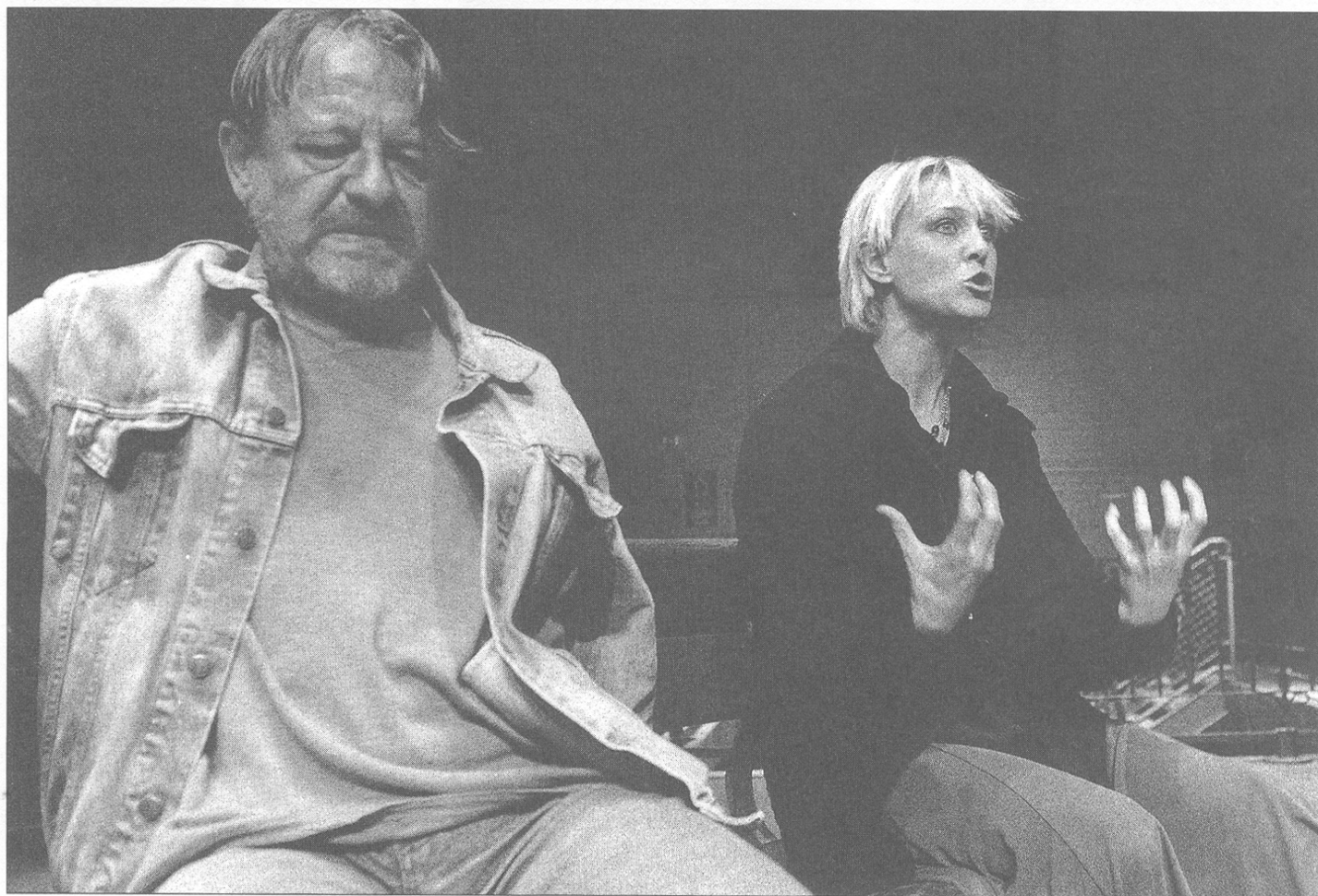
Den personlige baggrund har været vigtig for Henning Jensens forståelse af og indføling med sin rolle i Personkreds 3:

»Jeg tror, at det er de færreste af dem, som Personkreds 3 handler om, som ikke har haft oplevelsen af, at deres sind og nervesystem ikke kunne klare mere, og som derfor er endt i den situation. Nogen bliver bange, når de rammes, og flygter ved enten at tage sprøjten, en flaske eller noget andet. Og det forstår jeg godt, men nu var jeg så heldig, at jeg ikke var på noget. Hvis jeg havde været på alkohol eller stoffer, var mit problem jo heller ikke blevet løst.

Men jeg mener ikke, at jeg har foretaget mig ret meget, som ikke kunne bruges i den rolle, som jeg havde i Personkreds 3. Den fornemmelse af at sætte sig på den bæk på den første

Jeg havde fået den idé, at jeg bare ville lade mig synke til bunds. Jeg gav slip på alt og lå bare der og faldt mere sammen.

prøvedag og læne sig tilbage og sige: nå, nu skal det bare komme, det hele, og at det kom. Det var et samlet liv,

Alkoholikeren Steen sammen med en psykisk syg, spillet af skuespilleren Charlotte Fich – ikke at forveksle med sygeplejersken af samme navn. (Foto: Betty Nansen Teater/fotograf Mike Kollöffel).

som kunne bruges, som havde samlet stof sammen til det, også så rollen bliver usentimental. Jeg spiller megen komedie i stykket, men forståelsen og en vis ægthed i replikken, den kommer jo fra selvoplevelserne. Og her var det sådan, at jeg forstod teksten, selvom den var lang og usammenhængende. Jeg forstod grunden. Han var socialrådgiver, var blevet skilt, han havde en søn. Også jeg troede på det, som han troede. Men Lars Norén er genial. Det er sindssygt godt, det han laver. Dialogen er genial og morsom samtidig. Jeg vil ovenikøbet sige, at hvis du får de rigtige til at gøre det, så kan du omsætte Personkreds 3 til amerikanske forhold og spille den på Broadway for fulde huse. Du kan lave den i alle verdens lande, blot du omplanter den til det enkelte lands forhold.

Et kærlighedsforhold

Var det svært at komme ud af rollen?

Det var svært, og jeg har det svært endnu, skønt det er over to måneder siden. Jeg kunne spille den i morgen, hvis jeg fik nogle timers forberedelse. Jeg tror, at det hænger sammen med oplevelsen af, at noget lykkedes, at jeg snart ikke ved, hvilket stykke der kan overgå det. Men også, fordi rollen er svær at lægge fra sig. Det var et kærlighedsforhold. Jeg ville f.eks. ikke rage mit skæg af de første uger, efter at stykket var taget af. Personkreds 3 har overrasket mig på flere måder.«

Henning Jensen havde gerne set, at »Personkreds 3« var blevet filmet til TV, så alle kunne have mulighed for at se den. Der blev også gjort ihærdige forsøg, men det lykkedes ikke. Henning Jensen mener ikke, at det er for sent. Han vil gerne stille op sammen med alle de øvrige skuespillere og spille rollen, hvis TV beslutter sig for at optage.

»Alle fem timers spilletid burde optages og sendes over to aftener. Det ville have en enorm effekt på vores forståelse over for den gruppe, som er fuldkommen ligeberettiget med enhver anden gruppe. Vi bør have en større forståelse for dem, men også en langt større ømhed. Vi skylder dem al vores velvilje og vores accept, al vor ømhed, fordi det er ordentlige mennesker. Og med ordentlige mennesker mener jeg ædle mennesker. Det er ikke et spørgsmål hvad Personkreds 3 kan lære af samfundet, men hvad samfundet kan lære af Personkreds 3.

Nåden

Henning Jensen har stor respekt for den slags hjælp, hvor hjælpen ydes på de udstødtes præmisser. Han fremhæver sygeplejerske Charlotte Fichs sårbehandling af narkomaner på Maria Kirkeplads som et godt eksempel. Han mener, at København burde lære af Kirkens Korshærs Skurby-projekt i Aalborg, hvor alkoholikere kan komme som de vil. Han kunne sagtens fo-

restille sig, at hans rolle ville synes om en sådan mulighed.

»Hvis der fandtes en skurby i

Jeg tror at Gud passer på dem. De har en lige linje til noget af det ædleste i mennesket. Det er derfor at vi skal være gode ved dem.

København, ville Steen nok benytte den, i hvert fald om vinteren. Det kunne man håbe. Og hvis nogen kom forbi med en flaske Vodka, ville han nok også tage imod den, men kun på hans præmisser. Han kan kun selv, i hvert fald indtil den dag, hvor han valgte at gå i behandling for sin leversygdom, fordi han vel troede, at han kunne blive rask. Om jeg troede på det? Nej.«

En anmelder skrev, at Personkredsen råber på en Gud, der synes at have forladt dem?

»I stykket har min rolle et kors om halsen, som på et tidspunkt bliver revet af. Der er talrige gudshenvendelser, en søgen efter en højere retfærdighed. Jeg tror, at de ejer mere af nåden end mange andre gør. Jeg tror at Gud passer på dem. De har en lige linje til noget af det ædleste i mennesket. Det er derfor at vi skal være gode ved dem. For de har værdighed og hjertet på rette sted. Vi kan lære kærlighed til hinanden af den gruppe. Men jeg tror først og fremmest, at vi kan lære noget om ømhed og noget om, hvad der er værdifuldt her i livet.«

(Foto: Betty Nansen Teater/fotograf Mike Kollöffel).

Teatret Edison/Betty Nansen har ingen aktuelle overvejelser om at genopføre Personkreds 3.

Men direktør Henrik Hartmann siger, at teatret overvejer opsætning af en ny Personkreds 3.2, med tekst af den svenske dramatiker Lars Norén. Stykket handler om folk, der har fået behandlingsdomme.

Såfremt man beslutter sig for at opføre stykket, er det tanken, at skuespillerne skal være de samme som i Personkreds 3.1.

Lars Norén har skrevet stykket i samarbejde med tre fanger, og disse fanger spiller selv rollerne i skuespillet, der i disse uger opføres i Stockholm.